Valtiontalouden tarkastusvirasto
Mika Sainio, Suvi Kangasrääsiö, Matthias Strifler

Lisäselvitys HE 41/2023 vp
VNS 1/2023 vp

Valtiovarainvaliokunnalle

asiantuntijakuulemissa sovittiin, että palaamme erikseen pj:n kysymykseen koskien hva-säästöjen seurantaan sopivaa perusuraa. Alla täydennyksemme tähän, ja samalla myös lisätietoa kuulemisessa käsiteltyyn kohtaan dialla nro 8.

1) HVA-säästöt:

Kevään 2023 teknisen JTS:n mukainen perusura on luonteva lähtökohta, kun pyritään arvioimaan hallitusohjelman linjausten vaikutuksia hyvinvointialueiden menoihin. VM:n julkaisemassa (VM/BO muistio 9.10.2023) katsauksessa kaikkien säästöpäätösten etenemisestä vertailukohta on nimenomaan kevään JTS. Johtopäätösten teossa voi olla tarvetta huomioida sellaiset kustannuskehitykseen vaikuttavat tekniset tms. seikat, jotka eivät riipu hallituksen päätöksistä, esimerkiksi mahdolliset muutokset palvelutarpeen kasvun arvioissa. Lisäksi syksyn JTS:n maininta ”Kunnilta hyvinvointialueille siirtyviä tuloja ja kustannuksia koskeva siirtolaskelma valmistuu loppuvuoden 2023 aikana. Hyvinvointialueiden rahoitus korjataan tämän jälkeen vastaamaan lopullista siirtolaskelmaa.” on huomionarvoinen.

Koska hyvinvointialueiden menoihin vaikuttavat useat tekijät, jälkikäteenkin on todennäköisesti vaikeaa erottaa kaikkien taustasyiden vaikutuksia toisistaan. Epävarmuus kustannuskehityksestä on ylipäänsä suurta, mitä ilmentää esimerkiksi hyvinvointialueiden rahoituksen jälkikäteistarkistukseen liittyvän kehysvarauksen määrä ja muutokset:

2025
Tekninen JTS: 320 miljoonaa
JTS 2024: **1 miljardi**
- varauksen korotus 680 miljoonaa

2026
Tekninen JTS: 570 miljoonaa
JTS 2024: **910 miljoonaa**
- varauksen korotus 340 miljoonaa

2027
Tekninen JTS: 820 miljoonaa
JTS 2024: **820 miljoonaa**
- ei muutosta

On huomionarvoista, että liitteen B säästöpäätöksistä 0,9 miljardia koostuu sellaisista hyvinvointialueiden toimista, joiden on tarkoitus realisoitua juuri hyvinvointialueiden yleiskatteiseen valtion rahoitukseen tehtävän jälkikäteistarkistuksen perusteella. Tämä tarkoittaa, että säästöjen toteutumista voidaan lopulta arvioida melko myöhään.

2) Kysymys koskien diaa nro 8:

Luokan *elinkeinoelämän edistäminen* merkittävimpiä hallitusohjelman mukaisia menovähennyksiä ensi vuoden (2024) talousarvioesityksessä ovat mm. seuraavat toimet:

- ”Alennetaan uusien väylähankkeiden rahoitustasoa (HO 2023)”, -100 milj. euroa, momentti 31.10.77, Väyläverkon kehittäminen.
- ”Työllisyysmäärärahat (HO 2023)”, -41 milj. eur, momentti 32.30.51, Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut.
- ”Pääomituksen lakkautus (HO 2023)”, -20 milj. euroa, momentti 32.40.89, Pääomasijoitus Business Finland Venture Capital Oy:lle.

Merkittävimpiä hallitusohjelman mukaisia menolisäyksiä ensi vuoden talousarvioesityksessä ovat:
- ”Korjausvelan purku (investointiohjelma)”, +250 milj. euroa, momentti 31.10.20, Perusväylänpito
- ” Tampereen henkilöratapiha (Investointiohjelma)”, + 5 milj. euroa, momentti 31.10.77, Väyläverkon kehittäminen.
- ” Elintarvikemarkkinatoimet (HO 2023)”, +4 milj. euroa, momentti 30.20.47, Ruokaketjun kehittäminen